

спусанне

15

ИСТОРИЯ ЗА
15-ГОДИШНО ПЪТУВАНЕ

ИСТОРИЯТА
ПРОДЪЛЖАВА

AMERICA FOR
BULGARIA
FOUNDATION

QX

ЗА СПИСАНИЕ „15“	2
С ЛОДКА, КЕМПЕР, КОЛЕЛО ИЛИ ПЕША - НЕКА ДУНАВСКОТО ПРИКЛЮЧЕНИЕ ЗАПОЧНЕ СЕГА	6
НЕ СТЕ РОДЕН ПРЕДПРИЕМАЧ? ПРОГРАМА BASE Е ЗА ВАС	16
ТЕХНОЛОГИЧНАТА ПРОГРАМА, КОЯТО ЗАДЪРЖА МЛАДИТЕ В БЪЛГАРИЯ	24
КЛАСИЧЕСКАТА МУЗИКА НЕ Е ЗА ДЕЦА? „ФОРТИСИМО“ ДОКАЗА ОБРАТНОТО	29
ПЪТЯТ НА РУМЕН ХРИСТОВ ОТ СЪСТЕЗАТЕЛНОТО ПРОГРАМИРАНЕ ДО СВЕТОВНАТА НАУКА	32
5 НАЧИНА, ПО КОИТО ДОБРОВОЛЧЕСТВОТО ПОМАГА НА БИЗНЕСА	38
„МАЛКИТЕ ГЕРОИ“ НА ПИРОГОВ - ПЪТЕШЕСТВИЕТО, С КОЕТО ЗАПОЧНА ВСИЧКО	44
ДОБРЕ ДОШЛИ В СУ „ХРИСТО БОТЕВ“ - КАРНОБАТ, УЧИЛИЩЕ НА БЪДЕЩЕТО	49
&СТОРИИ В СНИМКИ	55

Още от първото ми посещение в България през пролетта на 1992 година бях впечатлена от решимостта на българите да превърнат страната си в по-добро място за работа, живот и отглеждане на семейство.

Нанси Шилър

Скъпи читатели,

За мен е удоволствие и чест да ви представя „15“ – издание на Фондация „Америка за България“. С това списание ще се потопите в историите на забележителни хора и инициативи, подкрепени от Фондацията през последните петнайсет години.

Подборът на съдържанието не беше лека задача. За последното десетилетие и половина имахме привилегията да работим с безброй отгадени професионалисти – сътрудничество, което визуално изобразяваме със символа & – и наг хиляда са реализираните от тях проекти. Всеки от проектите цели подобряване на средата в българските села и градове и в страната като цяло чрез промяна в образованието, здравеопазването, предприемачеството, науката и иновациите, изкуствата, културното наследство, природния туризъм и правната среда.

Още от първото ми посещение в България през пролетта на 1992 година бях впечатлена от решимостта на българите да превърнат страната си в по-добро

място за работа, живот и отглеждане на семейство. С безвъзмездно финансиране от Фондацията мнозина реализираха своите визии. Десетките обновени класни стаи и творчески пространства в цялата страна и реставрираните музеи и университетски зали са само част от постигнатата от партньорите ни трансформация в средата. А на откриванията неповторимият аромат на прясно изпечен хляб, подправен с „вълшебна сол“, както наричаме шарената сол вкъщи, придава нотка задушевност на всяка от тези метаморфози.

Пътуванията ми из България неизменно ме срещат с нейната обаятелна култура, богатата история и спираща дъха природна красота. Колоездене по Дунава, разходка с балон над Белоградчик, преход из Родопите, розобер в Розовата голина, среща с изумителните мозайки на Епископската базилика на Филипopol и хапване на домашна лютеница на ежегодния фестивал в Куртово Конаре са сред любимите ми преживявания.

Всяко пътешествие е възможност да променяме средата към по-добро. Затова Фондацията подкрепя проекти в областта на културното наследство и природния туризъм, които събуждат местните общности и допринасят за съхраняването на традициите.

Подкрепените от нас образователни програми позволяват на младите да се реализират на пазара на труда и подготвят утрешните предприемачи, лидери и научни откриватели – ключова предпоставка за една по-успешна България.

Успехът в тези важни области не би бил пълен без свобода и справедливост. Затова Фондация „Америка за България“ подкрепя независими медии и граждански организации, работещи за съдебна реформа и осветляващи корупцията. Като следят как се харчат парите на данъкоплатците и разкриват истината, те създават среда, в която се раждат нови идеи, корупцията намалява, а обществото преуспява.

Списание „15“ отразява нашата споделена визия за една по-добра България. В него разказваме за партньорствата ни с невероятните хора на тази страна – за способността им да работят заедно в името на нещо по-голямо, тяхната решимост и новаторство. Споделям това издание с възлнение и надежда, че ще ви вдъхнови и накара да се гордеете с напредъка, който постигнахме заедно. Ние & вие.

Благодаря на нашите многобройни партньори и приятели, на отдадения екип на Фондацията и нейния борд на директорите, бивши и настоящи, че сте част от това обогатяващо и трансформиращо пътуване. Очаквам с нетърпение да продължим да работим заедно за още по-добро бъдеще за България. Историята продължава.

С най-топли чувства,

Нанси Шилър, Президент
Фондация „Америка за България“

С ЛОДКА,

КЕМПЕР,

КОЛЕЛО ИЛИ

ПЕША –

НЕКА ДУНАВСКОТО

ПРИКЛЮЧЕНИЕ

ЗАПОЧНЕ

СЕГА

Името ѝ е познато в цял свят благодарение на популярната култура: река Дунав вдъхновява едно от най-разпознаваемите музикални произведения – валса на Йохан Щраус-син „На хубавия син Дунав“, както и цели стилове в живописа и музиката, книги, филми и дори кулинарни специалитети.

Река Дунав е рай за откривателя – колкото по-добре я опознавате, толкова по-дълбоки стават тайните ѝ. И точно когато решите, че сте ѝ се наситили, реката ще ви изненада приятно, особено ако се престрашите да излезете от го-

лемите природни паркове и величествените градове по поречието ѝ. От извора ѝ в „Черната гора“ в Германия до украинския бряг, където реката се влива в Черно море, ви чакат над 2 850 км брегова ивица, която крие както природни чудеса, така и забележителни човешки постижения. За едно по-необичайно пътуване обаче – и за да разкриете най-добре пазените тайни на „хубавия син Дунав“ – посетете нейния български бряг.

Древни и средновековни крепости, „луди“ гори, тръстикови лагуни, изобилстващи от дивеч, прозрачни паметници на социалистическото градоустройство, най-старите скални манастири в Европа, разходки с каяк и гощавки с рибена чорба, очарователни къщи за гости, духовити местни хора, музеи на необичайни места – българският участък на река Дунав изобилства от възможности за модерен туризъм.

А и не само модерен – можете да разгледате бреговата ивица през очите на древноримски митничар, средновековен стрелец или праисторически ловец събирач!

**Красотата на Дунава
е увековечена в българския химн, а
„Дунавското хоро“ на композитора
Дико Илиев е не по-малко достойна
ода за реката от щраусовото
произведение.**

**(Пуснете си го на ваша
отговорност – може внезапно да ви
се прииска да се хванете на хорото!)**

Фондация „Америка за България“ подкрепя дунавския регион и целия български север да разгърнат своя потенциал чрез развитието на културен и природен туризъм, а финансираните организации и местни предприемачи предлагат преживявания за всеки джоб и вкус. Потърсете вашето!

Село Кугелин, Видинско

Най-северозападното населено място на България е известно главно с това, че е начална точка на „Дунав Ултра“ – 740-километров веломаршрут, свързващ северозападните покрайнини на България с

Черноморието и преминаващ предимно по поречието на река Дунав. Маршрутът е разработен от визионера предприемач Борис Бегъмов, за когото „Дунав Ултра“ започва като лично велопредизвикателство. Неотъпканите пътеки, чуждите находки и разнородните общности по поречието на Дунава заплеляват Борис и вече десет години той работи неуморно за развитието на туристическия потенциал на региона.

„Дунав Ултра“ е носител на голямата награда „Иновация на годината в туризма“ на Министерство на туризма на България за 2017 година, а ежегодното масово изминаване на маршрута с велосипед през септември привлича колоездачи от цяла Европа.

**Селекцията „100 Дунав
Ултра забележителности“ ще
стимулира всичките ви сетива и
ще ви отведе на едно неповторимо
пътуване във времето и
пространството.**

И докато велоприключенията с „Дунав Ултра“ имат своето специално очарование, пътешествениците могат да опознаят региона с предпочитания от тях транспорт. С мобилното приложение „Дунав Ултра“ ще откриете най-добрите места за отсядане и хранене, както и съвети за това какво да разгледате във всяка една точка от маршрута.

Вигин

Най-северозападният български град има многовековна история: бил е древно келтско селище, укрепен римски град, един от основните градове в средновековната българска империя и център на отцепилата се държава на Осман Пазвантоглу в края на XVIII век.

За величественото минало на града гнес свидетелстват Баба Вида – най-добре запазената средновековна крепост в България, джамията и библиотеката на Осман Пазвантоглу, множеството православни църкви, Вигинската синагога и квартала с великолепни къщи от края на XIX и началото на XX век. За да се възползвате максимално от вашето посещение, вземете пътеводител от Регионалния исторически музей – Вигин и следвайте един от предложените маршрути или на-

емете екскурзовод от музея. А защо не разгледате Вигин и околностите по вода? С лодка ще видите от необичаен ъгъл популярни дестинации като крепостта Баба Вида и моста Нова Европа и ще откриете приказни кътчета, известни само на местните, като Голия остров.

Белоградчик

На 50 км южно от Вигин е перлата на Северозапада – Белоградчик. Едва ли има българин, който да не е чувал за древната крепост Калето (позната и като Белоградчишката крепост) и Белоградчишките скали, но за да ги разгледате по наистина неповторим начин, наемете полет с балон над града и околностите от „Приключенски център Белоградчик“.

Оряхово

Изящната архитектура от началото на XX век в центъра на Оряхово свидетелства за значимостта на града в икономиката и културата на страната преди столетие. За да научите повече за славното минало на Оряхово, отделете време за посещение на Исторически музей – Оряхово. Инициативата на музея „Ехо от вековете“ предлага на посетителите пътуване във времето – чрез любителска стрелба с лък в средновековната крепост „Камъка“ те ще се превъплътят в средновековни защитници на региона.

За да научите повече за живота и творчеството на един от най-обичаните български композитори, посетете къщата музей на Дико Илиев, която е част от комплекса на историческия музей.

Открийте кой е Ван Ман и защо един от най-престижните институти за изкуство в Китай носи името на българин с най-новата експозиция на музея „Марин Върбанов – принцът от Оряхово“.

На изпроводяк не пропускайте да закупите книгата „Прозорец към доброто“ от музейния магазин – тя ще ви разкаже за гългата, горда история на гарителството в България. Средствата от продажбите подпомагат местни инициативи.

Никопол

Въпреки скромните си размери, Никопол се отличава с гордо име и богата история. Своя отпечатък върху „Града на победата“ през вековете оставят траки, елини, римляни, прабългари, славяни, османци и много други, а битката при Никопол от 1396 година бележи края на последния голям кръстоносен поход от Средновековието.

Непременно посетете средновековната крепост и красивите църкви, построени в преобладаващия стил от Второто българско царство през XIII и XIV век.

Разхожете се и до „Чешмата на Елия“ от II век – изградена от римския чиновник Фронтон в памет на рано починалата му съпруга Елия. Седемнадесет века по-късно, изсечените в камъка думи на Фронтон толкова трогват френския пътешественик Дижарден, че французинът поръчва изработката на втори, също толкова прочувствен надпис.

Подарете си истински автентично преживяване и открийте Никопол през погледа на местен риболовец, като резервирате разходка с лодка от сдружение „Амур – Никопол“. Освен че ще научите за един от най-старите занаяти в света, ще разгледате места, познати само на местните, както и единствената скална църква в България, обърната с лице към реката.

Сдружение „Амур – Никопол“ си партнира с местното читалище за организацията на фестивал „Дунав – хора, природа и традиции“ през юли. Не пропускайте този празник за сетивата, включващ посещение на пет дунавски острова, пикник с рибни специалитети и демонстрация на риболов.

**А защо не влезете в ролята на съвременен Индиана Джоунс
и не се впуснете в търсене на изгубени гревни светове?
На час път от Никопол са руините на някогашния водещ икономически и
културен център в Долна Мизия – Улпия Ескус, за който се смята,
че е посещаван от самия Константин Велики.**

Белене

Белене е място на контрасти. На фона на кипящи от живот зелени пространства се открояват мрачни паметници на не-реализирани индустриални проекти и на репресиите на комунистическия режим. Град Белене се намира на десния бряг на Дунава, срещу острова със същото име (познат и като остров „Персин“) – най-големият в български води и важна част от Природен парк „Персина“. Островът е дом и на бившия концлагер „Белене“ за политически затворници на комунистическия режим.

Може да посетите острова, като се свържете с фондация „Остров Белене“ – коя-

то работи за запазването на паметта за жертвите на тоталитарния режим в България и за превръщането на града и околностите му в място за целогодишен туризъм.

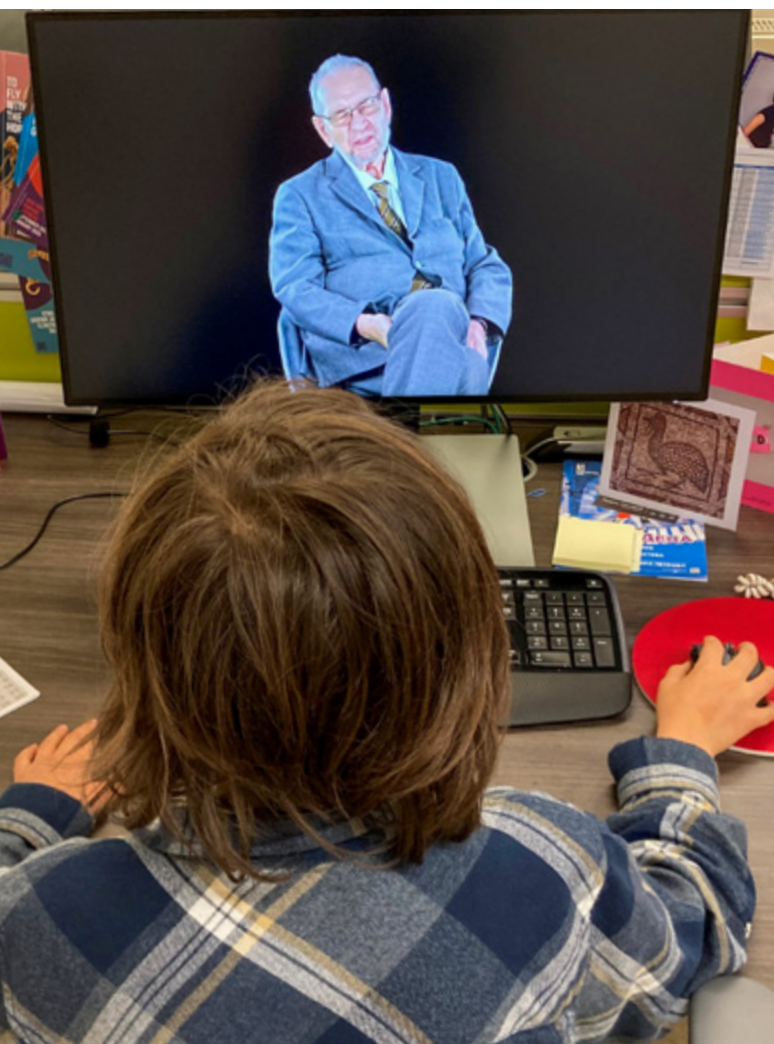
Разгледайте острова и региона с „Персина на велосипед“ – няколкодневна обиколка с велосипед за цялото семейство, разработена от екипа на „Дунав Ултра“ и провеждаща се всяко лято.

Интересни забележителности в града са паметникът на папа Йоан Павел II, останките от античната крепост „Димум“, двата католически храма в града, единият от които е паметник на културата и дом на светилището на епископ Евгений Босилков – първият българин, обявен за блажен от папа Йоан Павел II, както и останките от квартал „Димум“ със стотици рушащи се апартаменти, строени за работниците от несъстоялата се АЕЦ „Белене“.

Ежегодно в Белене се провежда Лятно училище за памет и демокрация за студенти и гимназисти, организирано от фондация „Софийска платформа“. Разработената от тях платформа Belene.Satp предлага виртуални разговори с бивши концлагеристи и виртуална обиколка на града и обектите на лагера Белене.

През последните няколко години се наблюдава ръст на популацията на къдроглавия пеликан на остров Белене, след като птиците почти изчезват в края на XX век. В резултат от общите усилия на няколко организации, сега в страната има три колонии от пеликани. Провеждащият се през юли Фестивал на къдроглавия пеликан празнува завръщането на пеликаните на острова.

Свищов

Познат като родното място на един от най-обичаните български автори, Алеко Константинов, Свищов предлага разнообразни възможности както за културен, така и за природен туризъм. Непременно посетете възрожденската църква „Света Троица“ – дело на друг голям български майстор – архитектът и скулптор Колю Фичето.

„Каяк клуб – Свищов“ предлага също толкова богат набор от дейности – от разходки до близките острови и градове като Никопол, през уроци по каяк и наем на колела и лодки, до пешеходни турове в града. Препоръчваме обиколката на остров Вардим и комбинираната разходка по Дунав и Янтра!

Русе

За „Малката Виена“ – както е познат Русе сред българите, може да се говори много, но тук ще разкажем за един необичаен начин да преживеете този великолепен крайдунавски град.

В праисторията островчетата и пещерите в района на Русе са били обитавани от ловци събирачи. Гостите на града днес могат да пътуват назад във времето, като резервират преживяването „Един ден от живота на праисторическия човек по брега на Дунава“, предлагано от Туристическо дружество „Приста“. Участниците ще научат как праисторическите хора са строили убежища и са защитавали територията си, как са ловували и ловели риба, как са приготвяли храната си. Посе-

Дуранкулак

тителите също ще разберат в какво са вярвали гревните и как изкуството им отразявало тези вярвания.

Тутракан и Лугогорието

Риболовът винаги е бил важна част от икономиката на Тутракан и градът се слави със своята Рибарска махала. Опознайте района с лодка, пеша или на колело с опитните екскурзоводи на Сдружението за развитие на туризма в Тутракан. С тяхна помощ ще обиколите най-интересните кътчета, ще се запознаете с автентични занаяти и ще вкусите местни специалитети.

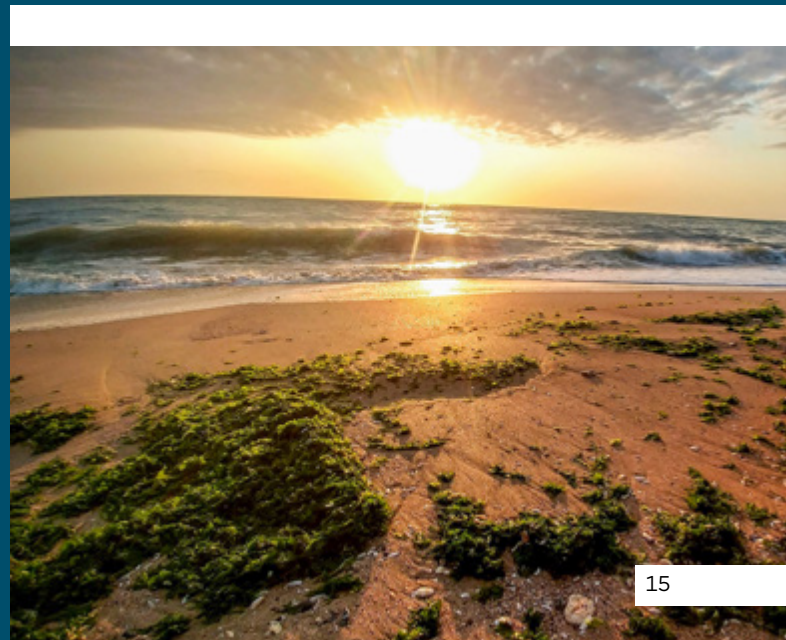
Няма да съжалявате, ако останете навън до залез слънце – но попитайте някой местен за най-добрите места за наблюдение.

Докато сте в района на Тутракан, отгледете време да посетите Свещарската гробница с тайнствените каменни жени и да се впуснете в търсене на съкровища в Регионален исторически музей „Абритус“ в Разград.

Южно от Тутракан се намира Лугогорието – хълмист регион с китни села и красиви езера и реки (за съжаление, горите, гали името на региона, са изсечени още преди десетилетия). Разгледайте най-интересните кътчета в местността, като резервите Велоуикенд с Варненската компания VeloWeekend.bg.

Ако планирането не е ваша сила и предпочитате някой груг да се заеме с гостаните резервации и логистика, доверете се на опитните екскурзоводи на Травентурия. Наблюдение на редки птици по Дунава, гегустация на дунавски Вкусотии, престой в автентични къщи за гости, увлекателни разкази за забележителностите по крайбрежието на Дунава, разходки из най-дивите кътчета на целия български север – Травентурия ще се погрижи пътешествието ви да е истински незабравимо!

Крайната точка на маршрута „Дунав Ултра“ е едно от най-интересните и слабопознати места в България. Тук се намира Дуранкулашкото езеро, една от последните добре запазени крайбрежни зони в страната, а в „Европейската Троя“ – Големия остров при село Дуранкулак, са открити останки от най-гревното уседнало население на Европа (от 54 век пр. Хр.).

BAS

БЪЛГАРСКИ АМЕРИКАНСКИ БИЗНЕС СЪВЪЗ

Б
БИЗНЕС

НАРЪЧНИК ЗА
УСПЕШЕН БИЗНЕС

AMERICA FOR
BULGARIA
FOUNDATION

НЕ СТЕ РОДЕН ПРЕДПРИЕМАЧ?

ПРОГРАМА BASE Е ЗА ВАС

Да създагат нещо свое – мнозина се Впускат в предприемачеството с тази мисъл.

За близо шест години „Бизнес академия за стартиращи предприемачи – BASE“ е помогнала на стотици мечтатели да постигнат професионална независимост и лично удовлетворение, подкрепяйки техните първи стъпки в бизнеса. Завършилите безплатната обучителна програма на Фондация „Америка за България“ се реализират успешно в предпочитани от тях сфери – често в родния си град или на друго желано място за живот. От успеха им печелят и техните общности – освен че създава работни места, един малък бизнес храни семейства и подкрепя цялата местна икономика.

Програма BASE следва доказал се във времето разработен в САЩ модел: лектори са успешни предприемачи и професионалисти, които безвъзмездно отделят от времето си, за да споделят своя опит и знания. Така за три месеца проходящите предприемачи научават как да развият своята бизнес идея, защо е важно да проучат пазара, как да разговарят с потенциални клиенти и доставчици, откъде да се сдобият с начален капитал, как да определят цените на своите стоки и услуги, дори как да не допускат новобрански грешки.

Придобитите практически умения са приложими независимо от сферата на дейност, а достъпът до бизнес контакти и мрежа от съмишленици от цялата страна е безценен. В края на програмата най-добрите бизнес идеи получават финансиране за своята реализация.

За осъществяване на обученията по програма BASE, Фондация „Америка за България“ работи в сътрудничество с Тръст за социална алтернатива, Индустриален клъстер Средногорие, Асоциация на българските лидери и предприемачи (ABLE), Съвет на жените в бизнеса в България, сдружение „Магна натура“, фондация „Източен акселератор“, IT Стара Загора и фондация „Общество и сигурност“.

3

БИЗНЕСА НА ФОКУС

МОЖЕ ЛИ ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО ДА СЪХРАНИ ТРАДИЦИОННИТЕ ЗАНАЯТИ?

Преди четири години майсторът гърводелец Рагенко Велинов се завръща от Шотландия с намерение да съживи традиционните професии и занаяти в родното си село. За целта купува сградата на старата пречиствателна станция в Смилян и започва да я реставрира със собствени средства. Визията му е от символ на разруха и бивша промишлена слава, „Пречиствателната“ да се превърне в средище на артисти и занаятчии, които си сътрудничат, създават малки бизнеси, привличат туристи и допринасят за местната икономика.

Визията му привлича десетки съмишленници, доброволци и подкрепата на Фондация „Америка за България“. Четири години

по-късно Къщата за занаяти, изкуство и дизайн „Пречиствателната“ е факт и вече посреща посетители.

На своите гости „Пречиствателната“ предлага занаятчийски работилници, споделено работно пространство, фантастична тераса за отдих, йога, кино или среща с нови приятели (на чай с родопски билки!), както и ненадминатото гостоприемство на домакина – Рагенко и неговото семейство.

Като пазител на българските традиции, през януари 2022 година Рагенко Велинов бе удостоен с приза „Достоен българин“.

На официалното откриване на „Пречиствателната“ на 23 юни 2023 година присъстваха десетки поддръжници и приятели на проекта, представители на местната общност, гости, а световноизвестната изпълнителка на народни песни Валя Балканска и именитият гайдгар Петър Янев прекъснаха турнето си в страната, за да пожелаят на „Пречиствателната“ и Рагенко „На добър час!“ със специално изпълнение.

Посланието на Валя Балканска към присъстващите беше: „Нека подкрепяме младите и работливите. Рагенко беше в чужбина, работи, успя и се върна в България, за да направи нещо смислено за страната си. Той заслужава дълбокото ни уважение.“

Целта на Рагенко е „Пречиствателната“ да помогне за съхраняването и популяризирането на традиционни професии и занаяти като финото гървообработване, тъкачеството, кожарството, металообработването и гърнчарството. Според Рагенко „да се занимаваш с изкуство и занаят е вид пречистване – на емоционално и духовно ниво“.

Идеята за център за изкуства и занаяти е вдъхновена от осемгодишния опит на Рагенко в мебелни студиа и ателиета за гървообработка в Шотландия, страна с дълги традиции и специално отношение към занаятчийството.

В Шотландия Рагенко учи от най-добрите дизайнери на мебели и майстори гърводелци и се запознава както с традиционни техники за гървообработка, така и със съвременни тенденции в занаята и принципите на устойчивото гървообработване.

„Рагенко се отдава напълно на работата, която трябва да свърши, което в днешно време е много рядко“, казва Пол Бързиъс, водещ шотландски мебелист и ментор на Рагенко.

Илиян е особено горд, че е успял да се преориентира към поръчки на храна за Вкъщи и кетъринг и не му се е наложило да съкращава служители по време на Ковид пандемията.

СЛЕД ДВА ПРОВАЛА ИЛИЯН ДНЕС ПРАВИ НАЙ-ДОБРАТА БАНИЦА В СОФИЯ

Баничарницата на Илиян Асенов фалира два пъти, преди да му потръгне в бизнеса. Той е категоричен обаче, че „двата неуспеха бяха бонус, защото от тях научих много неща“.

Един от уроците е, че „бяхме добри майстори, но не бяхме добри търговци“. „Бизнес академия за стартиращи предприемачи – BASE“ предоставя липсващите познания и част от средствата, необходими за ново начало.

Баничарница „Традиционна“ отваря врати през 2018 г. с двама служители – Илиян и майка му. В началото му се налага да ра-

боти по 18 часа, въпреки че също така е загочен студент. Когато бизнесът потръгва, наемат още хора и Илиян успешно защитава бакалавърска степен по филмов и ТВ монтаж в Благоевград.

Днес баничарница „Традиционна“ предлага огромно разнообразие от баницы, закуски и сладкиши в пекарната в столичния квартал „Гео Милев“ (на адрес ул. „Сирак скитник“ 9). Приемат и поръчки онлайн през големите доставчици на храна за Вкъщи. Илиян предлага и кетъринг услуги на територията на столицата, а от януари работи и вторият обект на баничарница „Традиционна“ в центъра.

ВДЪХНОВЕН ОТ ТРАДИЦИЯТА

БИЗНЕС ГЛЕДА

КЪМ БЪДЕЩЕТО

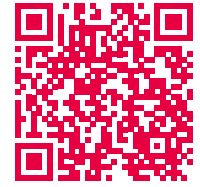
Участниците в „Бизнес академия за стартиращи предприемачи - BASE“ не чакат нещата да се случат, а сами си проправят път в личен и професионален план. Мариана Баракчиева напуска комфортен живот и добре платена работа като компютърен инженер в Швейцария, за да живее близо до планината и да развива своя бизнес за устойчиво изработено спортно и детско облекло в България.

Продажбите на ръкоделия са нещо ново за Мариана, но тя майстори предмети с ръцете си от дете. Любителите ѝ детски занимания са да прави тетрадки и да сглобява мебели за кукли. През безметежните лета на село тя се отдава и на друга своя страст – да съзерцава как прабаба

и – *нанка* на местния рогонски диалект – шие на стара шевна машина Singer.

Мариана се връща към прабабиния занаят две десетилетия по-късно, когато нуждата ѝ от творческо себеизразяване и свобода надделява над съвременните представи за професионални постижения. Така се ражда брандът Nanka Creative, който Мариана разработва заедно със своя съпруг, швейцареца Симон Родер.

Nanka Creative е бизнес с отговорност както към традицията, така и към бъдещето: за изработването на красивите блузи и суитшърти Мариана използва висококачествени тъкани от етично добитата мериносова вълна.

Бизнес планът на Мариана за развитието на Nanka Creative е един от отличените проекти в програмата BASE през 2020 година.

Мариана инвестира своята награда в нова, специализирана шевна машина.

Мариана получава допълнителна подкрепа за развитието на своя бизнес в менторската програма BASE Mentor на Фондация „Америка за България“.

Мариана Баракчиева е програмирала софтуер за очни операции, работила е в радиостанция, правила е телевизионни репортажи в България и САЩ, била е управител на хижа в швейцарските Алпи и е участвала в дръзки приключения по скално катерене. Нищо в богатия ѝ опит обаче не я подготвя да управлява собствен бизнес.

В „Бизнес академия за стартиращи предприемачи – BASE“ Мариана научава как да оценява труда си по-справедливо.

„Осъзнах, че на моето ценообразуване му липсва печалбата“, смее се днес тя.

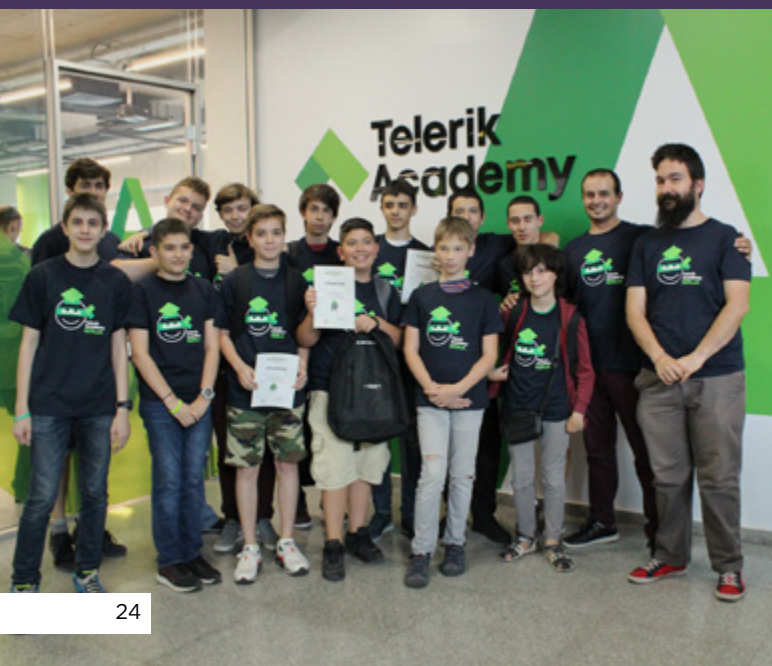

ТЕХНОЛОГИЧНАТА ПРОГРАМА, КОЯТО ЗАДЪРЖА МЛАДИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Александър Цветанов е само на 21, но вече е IT ветеран. С програмиране се занимава от трети клас, получава първото си предложение за работа на 16, а гнес, докато следва компютърно инженерство в Технически университет – София, работи като софтуерен инженер в създадената в България технологична компания Chaos Group, по-известна като разработчик на софтуера за триизмерно рендиране V-Ray.

В продължение на две години в гимназията Ирина Христова пътува от родния си град Ловеч до София, за да посещава курсове по програмиране. В дванадесети клас тя преминава в заочна форма на обучение и се премества в столицата, за да се посвети на мечтаната кариера. Днес 24-годишната Ирина продължава да се развива в сферата като софтуерен инженер във Fourth – водещ световен доставчик на облачни решения в сферата на хотелиерството и ресторантьорството.

Подходът на преподавателите в курсовете по разработка на видео игри толкова запалват Димитър Татарски, че той самият става учител и то когато е само на 17. Вече седем години 23-годишният Димитър следва своята страст и понастоящем води както курсове за младежи, така и корпоративни обучения.

Александър, Ирина и Димитър са възпитаници на Училищна Телерик Академия – най-мащабната бесплатна програма за развитие на дигитални умения за ученици от 1 до 12 клас в България. Тримата са единодушни, че тяхната успешна професионална реализация се дължи на подготовката им в академията.

Те не са изключение. Въпреки своята ранна възраст, възпитаниците на Училищна Телерик Академия си намират добре платена работа, като възнаграждението на всеки трети е над средното за София, според оценка от 2021 година на агенцията за маркетингови и социологически проучвания и анализи Глобал Метрикс, възложена от Фондация „Америка за България“. Това се дължи на широкия набор от ключови дигитални умения, които младежите усвояват в школите на академията. Заради тази преднина, всеки четвърти възпитаник вече заема ръководна позиция в своята компания.

Опитът в Училищна Телерик Академия е ключов за решението на много ученици да продължат развитието си в IT сферата, а трима от всеки четирима възпитаници в университетска възраст са в технологична специалност. Редица студенти споделят, че наученото в академията им дава значително предимство пред колегите им и им помага с изучаваната материя.

През учебната 2022 – 2023 година достъп до качествено дигитално обучение са

имали над 3 000 деца от цяла България. С откриването на рекордните 140 безплатни школи в 47 населени места академията позволява на момчета и момичета като Ирина да следват мечтите си, без да напускат родния град.

За последните шест години Училищна Телерик Академия значително разширява обхвата на своите програми и днес те покриват всички области в България. Над 20 000 деца и младежи са преминали през програмите на академията благодарение на подкрепата на Фондация „Америка за България“, индивидуални и корпоративни дарители, общини, училища, местни институции и граждански организации.

Широкият географски обхват на програмите е едно от най-значимите постижения на Училищна Телерик Академия, според доклада на Глобал Метрикс. Достъпът до

качествено обучение по дигитални умения в по-малките населени места не само допринася за развитието на отделните участници, но и стимулира местната икономика.

Заради широкото приложение на дигиталните умения в съвременния свят, качествено обучение в областта е от полза за всички ученици, не само за търсещите развитие в технологични сфери.

„Щастливи сме, че чрез школите ни предоставяме равен достъп на учениците до света на технологиите и шанс да навлязат в него, за да са по-свободни при избора си на бъдеща професия и локация, от която да работят. Целта ни е да им помогнем да са успешни независимо от сферата, в която изберат да се развиват, защото дигиталните умения са ключови

за всяка професия – сега и занапред“, казва Петър Шарков, изпълнителен директор на Училищна Телерик Академия.

„Друг важен аспект от нашата работа са преподавателите в нашите школи – ние работим със страхотни професионалисти в цялата страна и тази година нашата мрежа вече наброява 100 преподаватели в цялата страна. 94% от учителите споделят, че прилагат наученото в Училищна Телерик Академия и в преподаването си извън нея. Това потвърждава, че нашата работа в образователната система води до позитивна промяна не само в рамките на школите ни“, добавя той.

Когато основават Училищна Телерик Академия през 2011 година, Светозар Георгиев, Бойко Яръмов, Васил Терзиев и Христо Косев имат далеч по-скромни амбиции от

създаването на образователна промяна. „Когато стартирахме Училищна Телерик Академия преди десетилетие, имахме увереността, че ще е полезно, но готам. Започнахме плахо, без грандиозни очаквания или усет за това каква би била дългосрочната полза. Нямахме и инструментите да мерим успеха“, спомня си Светозар Георгиев.

„Постепенно с развитието на програмите и разширяването на покритието в България започнахме да виждаме от първо лице, че академията буквално може да промени човешки животи, особено в по-малките населени места. Няма по-страхотно чувство от това да запалиш искрата у едно дете и да го насочиш към перспективна професия“, добавя той.

Александър, Ирина и Димитър намират перспективна работа в България – също като 93% от над 1850 възпитаници на академията, заемащи технологични позиции, сочи докладът на Глобал Метрикс. Това се равнява на около 5% от заетите в IT сектора в страната през 2021 година – впечатляващо постижение само за една програма.

При това темпо нищо чудно след десет години повечето инженери в сектора да са възпитаници на Училищна Телерик Академия. Убедени сме и че тепърва ще чуваме за постиженията на тези млади хора. Вижте само къде са Александър, Ирина и Димитър на прага на 20-те!

С такива перспективи вероятно повече млади хора ще изберат да останат в България.

Дигитална грамотност за всеки ученик

„Обучението на 3 000 деца всяка година е сериозно постижение, но в системата има над 700 000, които ни очакват. През последните две години екипът на Училищна Телерик Академия разработи нов модел със съдействието на 15 училища в страната, който може да бъде приложен във всяко училище на територията на България. Този модел е продиктуван от нуждите на училищата да осигуряват готово, качествено учебно съдържание по актуални и интересни за децата теми, както и от общините, които искат да развиват и наградят дигиталните умения на учениците“, разказва Петър Шарков, изпълнителен директор на Училищна Телерик Академия.

Поглед в бъдещето

Училищна Телерик Академия разработва платформа с обучителни програми за всички възрастови групи от 1-ви до 12-ти клас. Всяко училище в страната ще може да получи достъп до програмите чрез годишни абонаменти.

Обучителните програми ще съдържат пълен комплект с учебни материали, както и ръководство и инструкции за преподаватели. Целта е да се покрият теми, свързани с изкуствен интелект, киберсигурност, мобилни приложения, гизайн, роботика, програмиране, разработка на игри, както и теми, свързани с личностното развитие на учениците.

„Програмите на Училищна Телерик Академия не са програми за програмисти. Това са програми, които развиват изцяло компетентностите на ученика в дигитална среда: уменията за ускорено учене, уменията за изграждане на мисловни карти, за планиране, за това един все още развиващ се човек да си представи професиите на бъдещето и да намери своето място сред тях. Това са чисто човешки умения. Всички останали решения за работа с дигитални инструменти са фокусирани върху самия процес, докато програмите на академията са ориентирани към ученика, те работят за него и с него.“

Михаил Ненов
директор на
ОУ „Александър Георгиев –
Коджакафалията“ в Бургас

КЛАСИЧЕСКАТА МУЗИКА

НЕ Е ЗА ДЕЦА? „ФОРТИСИМО“

ДОКАЗА ОБРАТНОТО

„Искам класическата музика да стигне до всяко дете в България.“

Това споделя българският диригент Максим Ешкенази с екипа на новосъздадената Фондация „Америка за България“ преди 15 години. От партньорството му с Фондацията се ражда програма „Фортисимо“ с мисия да възпита у децата любов към класическата музика и да даде възможност на млади таланти да се изявяват на сцената рамо до рамо с утвърдени имена.

През годините програмата с мощно име – „фортисимо“ е музикален термин, който означава „много силно“ – приближава класическата музика до десетки хиляди български деца и техните семейства и засилва присъствието ѝ в техните домове.

Като комбинира класическа музика от български и чуждестранни композитори, откъси от мюзикъли, гопъл, джаз, филмова музика, български фолклорни мелодии и ромски ритми – „Фортисимо“ преодолява граници и бариери, променя стереотипното мислене и строи своеобразен културен мост между жанрове и народи, между младата публика и класиката.

Семейството музикални програми на „Фортисимо“ включва най-големият фестивал за класическа музика в страната през изминалото десетилетие „Фортисимо Фест“, първата детска образователна програма за развитие на модерно обучение по класическа музика „Фортисимо в клас“ и поредицата семейни концерти „Фортисимо Фамилия“.

Днес „Фортисимо“ е част от културния афиш на Софийска филхармония, а концертите на „Фортисимо Фамилия“ се изнасят в зала „България“ от Националния филхармоничен оркестър.

Защо класическа музика?

Класическата музика влияе изключително благотворно не само на умственото и психоемоционално развитие на децата, но и на социалните и когнитивни умения. Изследванията показват, че общуването на децата с музиката в ранна детска възраст стимулира тяхната интелигентност и емоционално развитие.

Изкуството и културата са ключови за изграждането на демократични ценнос-

ти, като активно въвличат гражданите в дискусии по важни проблеми и поощряват колективното разрешаване на спорни въпроси.

Добрите образователни стратегии не подценяват образованието по изкуствата. Изкуствата подобряват учебните резултати, намаляват отпадането на учениците и поддържат уменията на учителите.

Изкуствата съхраняват културното наследство и обичаи и ги предават на следващите поколения.

Нестопанските организации и творческите индустрии създават работни места, привличат туристи и съживяват градове, квартали и села.

Ефектът „Фортисимо“

Програмите на „Фортисимо“ вдъхновяват и други културни институции да се отворят за млада публика и да насочат ресурс към развитието на младежки програми. Вече почти няма фестивал, музей или галерия без детска програма, публиките на културни събития са все по-разнообразни, а по-масовото потребление на култура води до създаването на по-качествено съдържание.

„Целта на „Фортисимо в клас“ не е да направи децата музиканти, а да им покаже красотата на музиката. Заключителните концерти са празник – да видиш залата пълна с деца, които се радват като на рок-концерт и преживяват музиката с цялото си сърце – това е безценно!“

Петър Македонски,
тромпетист в Симфоничния оркестър на Българското национално радио и преподавател в програмата „Фортисимо в клас“

България е на първо място във вечната ранглиста на Международната олимпиада по лингвистика с 22 спечелени златни медала. Страната успя да изпревари САЩ, които имат 21, следвани от Русия, Англия и Полша.

Български ученици Всяка година печелят медали В конкуренцията със стотици от най-добрите гимназисти в света.

Откакто съществува Сдружението на олимпийските отбори по природни науки и подпомага подготовката на българските олимпийци по математика, химия, физика, биология, астрономия, астрофизика, лингвистика, информатика и младите физици – от 2010 година до сега, са спечелени над 720 медала – над 120 златни и по 300 сребърни и 300 бронзови отличия.

От 2010 година до сега Фондация „Америка за България“ е дарила близо 3.7 милиона лева за подготовката и участието на отборите в международни състезания. Инвестицията в олимпийските състезатели по природни науки е инвестиция в бъдещето на България, в нейните млади хора, които в идните години ще бъдат двигател на иновациите и на научните постижения на страната. В допълнение, Фондацията е създала кабинети по химия и биология в съответните факултети на Софийския университет за практическа подготовка на състезателите.

ПЪТЯТ НА РУМЕН ХРИСТОВ ОТ СЪСТЕЗАТЕЛНОТО ПРОГРАМИРАНЕ ДО СВЕТОВНАТА НАУКА

С двама родители инженери и една от най-добрите школи по информатика в България намираща се в родния му град, развитието на 29-годишния Румен Христов от Шумен в областта на технологиите е почти предрешено. Но дори и той не предполага колко далеч ще стигне невръстното му увлечение по компютрите. Днес разработвана от Румен и неговия екип технология е на път да ни разкрие тайните на заболявания като Алцхаймер и Паркинсон и да ускори намирането на лечение.

Ключови по пътя са участията му в международни олимпиади по информатика, подпомогнати от Сдружението на олимпийските отбори по природни науки. Спечелените три златни и два сребърни медала от Международната олимпиада по информатика му отварят пътя към Масачузетския технологичен университет, където завършва бакалавърска и магистърска степен и среща своите бъдещи бизнес партньори.

Днес съоснованата от Румен компания „Емералд иновейшънс“ има 20-членен екип и работи с някои от водещите фармацевтични компании в САЩ. За своя принос към здравната грижа Румен попада в престижната класация 30 под 30 на американското списание „Форбс“ през 2020 година.

Тук Румен разказва за своя път от състезателното програмиране до върха на световната наука.

Как се запали по технологиите?

Р.Х.: Винаги съм бил изумен от компютрите. Помня как когато бях на 7 години, се удилявах, че можеш да натискаш клавишите на компютъра и нещо да излиза на екрана, че можеш да убедиш тази машина да свърши нещо, което ти искаш. Това включва нещо в мозъка ми.

Цялата ми подготовка по информатика и програмиране в ранните ми години беше в школа „А & Б“ с Бисерка Йовчева. Оттам изградих цялата основа и всичко, което научих в първите шест-седем години, беше там. Това ми позволи да се развивам. Също така школата е добра обстановка, където да прекарваш време и да намиращ приятели.

Кои бяха най-важните предпоставки за успеха ти?

Р.Х.: Всичко започва с един добър учител, който е търпелив и наистина иска да обучи децата, иска те да постигат целите си. Със сигурност най-важна за мен беше школа „А & Б“ с Бисерка Йовчева. Другият фактор беше, че бях добър в програмирането. Спечелих първия си важен турнир през 2005 година и почувствах, че това е нещо, в което се справям добре, и когато човек се справя добре, има мотивация да продължи да се занимава с това.

Какви проблеми те занимаваха в състезателния ти период?

Р.Х.: Задачите по информатика са много интересна комбинация между програмиране, писане на код, където реално трябва да имплементираш нещо и компютърът трябва да се съгласи с теб, че си му предал правилната информация, и също така теоретична част, където трябва да измислиш някакъв алгоритъм. Подобно на задачите по математика, трябва да анализираш данните, които са ти дали, и да изобретиш алгоритъм, който след това трябва да имплементираш на компютъра и компютърът трябва да се съгласи с теб, че си го имплементирал правилно.

Предимството на състезанията по информатика, сравнена с други дисциплини, е, че имаш безкрайно количество състезания онлайн, можеш да се състезаваш горе-долу всеки ден срещу други хора и да видиш кой ще измисли този алгоритъм по-бързо, кой ще го имплементира по-бързо и всичко ще се оцени по обективен начин. Всичко това можеш да го правиш от бюрото си вкъщи, стига да имаш компютър и интернет.

Тези алгоритми приложими ли са в реалния живот?

Р.Х.: В известен смисъл. Например гагенти е някакъв опростен граф с улици и кръстовища. Ти си на кръстовище А и трябва да стигнеш до кръстовище Б. Какъв е най-бързият начин да стигнеш от А до Б? Това е опростен пример, но дава представа как от задачи можеш да стигнеш до реални приложения като Google Maps например.

Интелектуалното предизвикателство ли беше водещо за теб, или още тогава искаше да помагаш на хората, както правиш в момента?

Р.Х.: Винаги е комбинация. Колко е трудно и предизвикателно нещо е много важен фактор, но също толкова важно е приложението на това, върху което работиш. Винаги когато нещо е по-трудно, имаш повече мотивация и е по-интересно, отколкото нещо тривиално. Нещо, което има по-добро приложение, винаги те мотивира и ти дава повече смисъл.

Медалите от международните олимпиади по информатика ти отворят много врати, включително на едни от най-престижните университети в света. Защо избра САЩ като образователна дестинация?

Р.Х.: През последните години все по-малко хора гледат към Америка като място за образование. Да, далеч е. Но обучението в Америка и университетите в Америка все още са на най-високо ниво и са най-добрите в света. Естествено Оксфорд, Кеймбридж и ЕТН в Цюрих са на много високо ниво и са сравними до някаква степен.

Друг голям плюс на Америка е финансирането. В момента следването в Англия е изключително скъпо, защото не е в Европейския съюз, няма преференциални цени за българи, каквито имаше, когато Великобритания беше в ЕС. Няма и студентски заеми.

Топ университетите в Америка имат изключително много пари и помагат с финансирането, доколкото имаш нужда. В моя случай MIT ми даде много голяма част от таксата за обучение.

Как се различават състезанията от проблемите, по които работиш в момента?

Р.Х.: Докато ходех на състезания, задачите си приличаха. Но колкото през повече фази минавам – бакалавър, магистратура и сега работата в стартъпа – все по-рядко си казвам, „А, тази задача прилича на последната!“ Това, което трябва да решим, винаги има някакъв нов нюанс. Да имаш мисленето и готовността да се адаптираш в новите обстоятелства е изключително важно. В стартъпа също така трябва да менажирам хора, кой по кой проект да работи, по кой проект да работим тази седмица.

Налага се да правя всичко и всяка година пиша все по-малко код, но важното е да знам – дори да не го напиша аз – как се прави.

С какво е различно устройството на „Емералд“?

Р.Х.: Комбинацията от радиолокация и изкуствен интелект не е съществувала, преди ние да започнем да разработваме този проект. Това, което сме изобретили, е радар, който работи в дома на хората. Устройството се окачва на стената и може да следи местоположението на хората – дали са седнали, дали са легнали, дали вървят, къде точно вървят, колко бързо вървят. Също така може да извлече и жизненоважни показатели като честота на дишане и фази на съня, без хората да носят каквито и да било сензори по тялото си и без контакт с тях.

Как би ни била полезна тази информация?

Р.Х.: Всеки път когато отида на лекар, осъзнавам колко трудна е работата им. Игва един човек с някакви случайни оплаквания и трябва да си като Шерлок Холмс, за да разбереш какъв е проблемът.

В момента с болести като Алцхаймер най-добро, което можем да направим, е да контролираме симптомите, но не можем да излекуваме болестта, защото дори не знаем откъде идва.

Данните, обективните числа, са най-доброто нещо, което ще ни помогне [в борбата с тези заболявания]. Важни тук са и алгоритмите, изкуственият интелект, който ще извлече това, което би било полезно.

Винаги когато отида на лекар в Америка, ми мерят пулса, кръвното, сатурацията на кръвта с кислород. Аз отивам за нещо конкретно, да речем ме боли крака, но те винаги ми измерват всички тези неща, защото знаят, че тези данни могат да спасят животи. Вместо веднъж в годината, когато човек отива на преглед, с нашата технология можеш да измерваш състоянието му постоянно, докато е въкъщи.

Как точно прилагате технологията?

Р.Х.: В момента фокусът са ни различни медицински изследователи, фармацевтични компании и в някои случаи и болници. Основно обаче работим с фармацевтични компании. Те имат клинични изпитвания, когато имат ново лекарство или някаква нова хипотеза за някоя болест – най-просто казано, искат да разберат лекарството работи или не.

Междувременно продължаваме да развиваме технологията и алгоритмите, за да може да извлича повече неща и да има по-голяма полза.

Фокусът ни ще се запази медицината в близкото бъдеще, но технологията има и други приложения, например един по-умен дом. Такъв сензор, който знае кой къде се намира, би конфигурирал температурата на стаята, би изключил или светнал светлините.

Какво би посъветвал младите хора, които сега правят първите си стъпки в информатиката?

Р.Х.: Основното нещо е да не се отказваш. Винаги имаш трудни дни, важното е винаги да продължаваш, да имаш постоянство. Това беше една от най-големите сили за мен през активните ми състезателни дни. Имаше състезание Topcoder всяка седмица. За да е достъпно за състезатели от цял свят, се случваше в различен час. Имаше в 12 на обяд, в 6 следобед, в 10 вечерта и в 4 сутринта. Имаш две-три години, през които не бях изпуснал нито едно състезание. Веднъж в месеца трябваше да стана в 3 – 3:15 часа през нощта, пиех едно кафе и в 3:55 часа вече бях готов.

Състезанията по информатика бяха наистина много трудни и това постоянство, да си адекватен в 4 часа сутринта и да мислиш по даден проблем, беше наистина много полезно.

Наталия Иванова е изпълнителен директор и основен текстописец на организацията, а Никола Колев отговаря за връзките на TimeHeroes с бизнеса. Преди да се посвети на доброволчеството, Никола работи в областта на търговията, но като много хора след пандемията преосмисля своите професионални приоритети.

Платформата TimeHeroes – буквално „Герои на Времето“, вече 10 години развива доброволческата култура в България.

Независимо дали сте служител на компания, отговорен за сплотяването на екипа, или просто загрижен гражданин, професионалните добротворци от TimeHeroes ще ви помогнат да намерите подходяща кауза.

5 НАЧИНА, ПО КОИТО ДОБРОВОЛЧЕСТВОТО ПОМАГА НА БИЗНЕСА

Отдавна знаем, че опитът в доброволчески инициативи помага да си намерим по-добра работа. Вярно е обаче и обратното. Според все повече проучвания насърчаващите доброволчеството компании са предпочитан работодател и за служителите.

Особено след пандемията много хора осъзнават, че работата трябва не само да плаща сметките, но и да носи удовлетворение и смисъл. Затова все повече компании погемат дарителски инициативи и организират доброволчески акции със служителите. Колкото по-вдъхновени са служителите и колкото по-близки до своите усещат ценностите на своя работодател, толкова

по-вероятно е да останат в компанията, разказват изпълнителният директор на TimeHeroes Наталия Иванова и Никола Колев, който отговаря за връзката на организацията с бизнеса.

Вече над десет години професионалните добротворци от TimeHeroes работят за развитието на доброволческа култура в България, като не само свързват доброволци с каузи чрез платформата TimeHeroes.org, но и помагат на компании да задържат най-добрите си хора.

1

Доброволчеството енергизира екипа.

Когато един екип излезе от офиса и обедини сили, за да помогне на някого в нужда – да облагороди училищен двор или библиотека, да удари рамо на възрастни хора в подготовката за зимата на село или

да прекара пълноценно време с деца от институция, усещането не е просто за поредното събиране с колеги, а за нещо, което носи много по-голям смисъл и удовлетворение.

С подкрепата на екипа на TimeHeroes, българската софтуерна компания Ontotext открива перфектната възможност да сплоти екипа и да направи нещо за бъл-

гарската природа – заедно служители на компанията облагородяват местността Чаурла в Западните Родопи.

„Опитвали сме всичко, което може да му хрумне на човек, и допреди тази мисия никога нямаше да ми хрумне, че почистването може да е по-зареждащо от екстремностите и глезотиите. Доброволчеството е магия – може да направи от отегчен консуматор удовлетворен помагач. Това ни се случило!“ споделя Атанас Киряков, изпълнителен директор на Ontotext.

Подобни са впечатленията и на специалистка по потребителско изживяване Йорданка Богданова от екипа на А1 – компания, която работи активно с TimeHeroes за развитие на доброволческа култура сред служителите. „Това, че каузите са подбрани и може да се включат семейство и приятели, е голям плюс. Всички, които са присъствали с мен на някоя от инициативите, са ентузиазирани и „жадуващи“ още. Децата се забавляват и в същото време се учат на солидарност и да дават от себе си“, споделя тя.

2

Доброволчеството създава усещане за обща цел и по-добра работна среда.

„Тиймбилдингът се е установил като успешен ход за изграждане на по-лични отношения в екипа. Когато към него добавим и съвместна работа в подкрепа на кауза, динамиката е по-различна – като между сподвижници“, казва Никола, който организира тиймбилдинг преживявания с кауза за корпоративните партньори на TimeHeroes.

Българското погрязделение на хранителния гигант Монделийз разчита на партньорството си с TimeHeroes за въвличане на своите служители в магията на доброволчеството. Засаждане на гръвчета в София, полагане на почва в защитена местност край Бургас и почистване на градски парк в Пловдив са някои от мисиите, в които се включват над 70 служители на компанията. Техният принос не само създава по-благоприятна среда за хора и животни, но и сплотява екипите в трите града.

3

Доброволчеството подобрява връзката между компанията и служителите.

Според проучване на TimeHeroes от 2022 година сред 190 служители на четири компании, социалната ангажираност на компанията е от значение за 94% от работещите там. Една трета от анкетиранияте споделят, че участието им в доброволчески инициативи, организирани от тяхната компания, ги кара да се гордеят с работата си.

Като най-силна мотивация за включване в доброволчески инициативи служителите посочват вътрешното удовлетворение. „Особено щастлива и горда бях да разбера, че при подпомагането на възрастните хора от селата край Правец чрез събирането и даряването на хранителни продукти за Великден, Меншън България се очерта като най-големия дарител за каузата“, споделя Бойка Джартазанова, специалист човешки ресурси в международната гейминг компания Меншън.

Служители на хранителния гигант Монделиз засаждат дръвчета в София.

4

Доброволчеството създава култура, която служителите търсят на всяко следващо работно място.

„Обогатяването на културата в организацията несъмнено е сред най-ценните ползи от участието на служителите в дарителски и доброволчески инициативи“, споделя още Бойка Джартазанова в обобщение на предимствата за компанията и екипа, които носи участието в доброволчески инициативи.

Един от основните изводи от проучването на TimeHeroes сред компании също го доказва: колкото по-гълго време прекарват служителите в компанията, толкова повече нараства ангажираността им с доброволчеството. Нещо повече, компаниите създават култура на доброволчество, която малка част от служителите имат преди присъединяването си към екипите, а социалната ангажираност на работодателя вероятно ще е съществено изискване при търсенето на следващо работно място.

„Все повече компании разбират, че част от инвестицията в техните служители включва и готовност да покажат и докажат своята ангажираност с обществени процеси извън офиса. Това е важно по няколко причини: от една страна, заявка е за ценностите на компанията и показва, че интересът ѝ не е фокусиран единствено върху бизнеса, изолиран от средата, в която се развива. От друга, изважда на преден план човешкото, чието лице са хората, които работят в компанията и които след края на работния ден отново са част от общество, в което все още има много нерешени проблеми“, казва Наталия.

5

Доброволчеството подобрява уменията на служителите и се отразява благоприятно върху тяхното развитие.

Участието в доброволчески инициативи позволява на служителите да изпъкнат, като използват уменията си за разрешаване на предизвикателства пред граждански организации, музеи, групи в риск и други. Работата по реални казуси подобрява уменията им, а това в крайна сметка облагодетелства техния работодател.

Специалисти в различни области от компании като VMware, betahaus, Amexu, както и студенти от УНСС, участват в работилницата на TimeHeroes в полза на Националния политехнически музей в София. С тяхна помощ музеят получава конкретни идеи как да привлече млада публика и да се превърне в атрактивно работно място за току-що дипломиращите се.

„Кандидатствахме за работилницата с най-голямо удоволствие: тъкмо студентите са групата, която ни липсва най-много. Оказа се, че те за пръв път влизат в музея, но предложенията им бяха много добри. Най-много ни впечатли идеята им за „политенгар“ – календар със събития, насочени към младежка публика. Приехме го много сериозно и дори започнахме да осъществяваме част от тях“, разказва Маглен Янева, експерт по връзки с обществеността в музея.

От успешен бизнес към по-успешно общество

„Компаниите и частният сектор са съществена част от средата, върху която се стремим да влияем с работата си. Ето защо вярваме, че е важно да работим рамо до рамо – от една страна, това кара хората да чувстват, че са част от нещо по-голямо и че мястото, където инвестират своето лично време и професионални умения, функционира като чарк в обществото. Когато чувстваш, че политиката на компанията ти защитава и твоите лични ценности, е съвсем обяснимо да се чувстваш по-мотивиран. Но най-вече, това е част от един про-

гължителен процес, в чието сърце лежи доброволчеството – изграждането на едно по-солидарно и здраво общество“, заключава Наталия.

Най-хубавият момент е да видиш благодарността в очите на този, на когото помагаш.

След това са приятните моменти, изкарани заедно с колегите по време на и след събитието.

Все по-грижовни сме към околните

Още с първите си стъпки, с гордост подкрепени от Фондация „Америка за България“, TimeHeroes адресира една притеснителна статистика: според проучване на Евробарометър от 2007 година едва 7% от анкетирания българи участват в доброволчески инициативи. След десе-

тилетие работа и над 2 710 реализирани инициативи в 361 населени места в страната с помощта на над 92 000 доброволци, картината е далеч по-обнадеждаваща. Проучване от 2019 година сочи, че една четвърт от българите безвъзмездно са гарили времето си в подкрепа на свои съграждани или за опазване на околната среда. Година по-късно пандемията от Ковид-19 отключи безпрецедентна вълна от съпричастност в българското общество. Подкрепата от България за бягащите от войната в Украйна, жертвите на земетресенията в Турция и Сирия, както и за наводнените български села през последните две години пък е признак за трайно увеличаване на солидарността сред българите.

„МАЛКИТЕ ГЕРОИ“ НА ПИРОГОВ – ПЪТЕШЕСТВИЕТО, С КОЕТО ЗАПОЧНА ВСИЧКО

Понякога голямата, лави- нообразна промяна започ- ва с едно търкулнало се ка- мъче.

Енергията на корпоративни и частни дарители, която преобрази детските клиники на УМБАЛСМ „Н. И. Пирогов“ в приказна и гостоприемна среда за малките пациенти и техните семейства през 2017 година, бе отприщана именно така – с едно „Здравей. Как си?“ рано един понеделник през 2016 година в офиса на Фондация „Америка за България“.

Детето на колега беше прието в „Пирогов“ по спешност. Неприветливата обстановка в приемната на спешното

отделение допълнително бе разстроило изплашеното дете. Как да обясниш на невръстен пациент, че дарът на добрата медицинска грижа не винаги е опакован в привлекателна обвивка!

Ситуацията подтиква екипа на Фондацията да се замисли как може да помогне.

Служителите на Фондацията знаят доста за изграждането на общности и управлението на значими проекти. Но не и в сферата на здравеопазването. За да ускорят въведението си в темата, екипът се свързва с партньори от НПО сектора, бизнеса, медицинската общност и обществени институции. Това партньорство прераства в „Малките герои“ – проект за интериорно обновяване на детските клиники в „Пирогов“.

Първоначалният фокус е върху приемната на детските отделения, но с щедрата подкрепа на бизнеса и много индивидуални дарители проектът се разширява с трансформацията на 2 000 квадратни метра площ на три етажа, 65 стаи и изграждането на детска площадка в двора на болницата. Заг кампанията застават големите медии в страната, както и най-добрият български тенисист Григор Димитров!

Днес мястото е неузнаваемо, а преобразената среда създава приветлива и успокояваща обстановка за всички – от малките пациенти и техните родители до лекарите и медицинските работници.

Идеята

„Пирогов“ е най-голямата болница за спешна помощ в България и е водеща лечебна институция от десетилетия. Десетки, ако не стотици хиляди деца са минали през нейните врати и са обитавали нейните болнични стаи.

Преобразяването на детските клиники е вдъхновено от успеха на Детски научен център „Музейко“, също проект на Фондация „Америка за България“. „Малките герои“ използва подобни на „Музей-

ко“ средства за ангажиране на детското въображение чрез цветни, богати на съдържание стенни рисунки. Има и специализирано детско обзавеждане, играчки, книги, дигитални интерактивни игри и аксесоари, подходящи за деца.

История с продължение

Ролята на Фондация „Америка за България“ в здравеопазването така и не приключва с откриването на обновените детски клиники на „Пирогов“ през 2017 година. Само три години по-късно ни застигна Ковид-19 и в рамките на няколко седмици новият вирус успя да парализира целия свят.

През трите пандемични години успешното партньорство на Фондацията с болници, местни и национални граждански обединения, читалища и бизнеси отговори на много належащи нужди. Набраните над един милион лева чрез кампанията „Обединени срещу Ковид-19“ финансираха закупуването на медицинско оборудване, предпазни средства и основни медицински и хранителни консумативи за болници и уязвими общности. Помощта достигна до над 700 000 души в цяла България.

Достъпът до здравна грижа е човешко право и важен показател за жизнения стандарт на една страна. Мисията на Фондацията е да създава възможности за развитие на българските общности, затова от началото на 2022 година Фондацията добави „Здравеопазване“ като нов приоритет в своята работа. Стремещт на Фондацията е да допринесе за качествено здравеопазване за всеки български гражданин.

„Опитът от „Пирогов“ затвърди убеждението ни, че си струва да помислим за ролята на Фондацията в тази ключова за развитието на здрави общности област. Днес прилагаме наученото от „Малките герои“ в проекта „Светулка“ – чрез който ние и нашите партньори от фондация „За Доброто“ подобряваме средата в няколко детски отделения в страната“, споделя президентът на Фондацията госпожа Нанси Шилър.

Трансформираните клиници и работещите в тях медици супергерои често вдъхновяват малките пациенти.

„Болницата не е най-прекрасното място, на което човек може да попадне, но въпреки това точно тук научих едни от най-важните уроци – да не се предавам никога, да вярвам, да се боря и да мечтая за бъдещето... Благодарна съм ви, че ме мотивирахте още повече да уча медицина и един ден, живот и здраве, да мога да помогна на хората, да им вдъхна вяра и да ги накарам да се усмихват още по-широко отпреди, както и вие направихте с мен!“

пише Ирина от Русе.

ДОБРЕ ДОШЛИ В СУ „ХРИСТО БОТЕВ“ – КАРНОБАТ, УЧИЛИЩЕ НА БЪДЕЩЕТО

Вместо познатото гразнецо жужене на училищния звънец, в училището звучи модерна музика, избрана след гласуване от учениците. И вместо да се възцари сконфузена тишина при появата на директора в училищния коридор, младежите въодушевено се вкупчват около него, за да му кажат „Здрасти!“ или за да му „дадат пет“.

Училището е „Христо Ботев“ в Карнобат, а директорът е Иван Стоянов. Иван е прекарал по-голямата част от живота си в училището – 12 години като ученик, после 11 като преподавател по история, а през последните 17 – като директор, посвещавайки му почти цялото си време. Отдадеността си обяснява с урок, получил рано в академичната си кариера – от училищната хигиенистка. „Тя наистина се грижеше за училището, все едно е у тях“,

разказва той. „Тя ме научи, че независимо с какво се занимаваш, дали си директор на училище или чистачка... иска си работа, иска си сърце – без сърце, всичко остава посредствено“.

Топлота, човечност, сърцатост, разбиране – точно това е усещането при среща с карнобатския директор, а не академична строгост. Въпреки че окуражава учениците да са силни и самостоятелни и да вземат собствени решения, вратата на Иван е винаги отворена за тях и те често се обръщат към него както по академични, така и по лични въпроси.

„В училище не възпроизвеждаме само знания, а създаваме човечност. Стремим се да развиваме личностните ценности на учениците – да бъдат комуникативни, емоционално силни, за да успеят да пос-

тигнат мечтите си“, разказва Иван. „Ние вероятно няма да можем да направим нашите 800 деца в училище най-успешните състезатели или пълни отличници, но искаме от тях да станат хора. Всички деца трябва да имат шанса и ако поне на един-двама, които не биха имали тази възможност, сме показали пътя – тогава сме успешни“.

Училището притежава „Стена на доброто“, на която ученици и учители слагат послания, свързани с разбирателството и приемането на различията. Идеята за стената се заражда, тъй като в училището се обучават деца от всякакъв произход. „Има деца, чиито родители са в чужбина, със сложни семейни взаимоотношения, деца от малцинствени групи, които страдат заради предрасъдъци. Всъщност, нашата роля е първо като възрастни и след това като учители. Съ-

преживяваме и техните истории, защото това е наша отговорност“, обяснява Иван.

Акцентът върху толерантността към различията е свързан и с историята на учебното заведение, което е създадено в началото на XX век като училище за български бежанци от Османската империя. „Затова дълго време на него е гледано с ругани очи“, разказва Иван. Но благодарение на това отношение, училищната общност е истински сплотена, а нейните членове – т.нар. „ботевци“, винаги са се подкрепяли взаимно.

Във визията на лидерския екип на училището за учебна среда, насърчаваща както личностното развитие, така и академичните успехи, Фондация „Америка за България“ разпознава достоен партньор. „Христо Ботев“ е едно от 85 „Училища на

бъдещето“, чиито проекти за създаване на иновативни центрове по технологии и науки са подкрепени от Фондацията.

Освен с подкрепяща среда и вдъхновяващи учители, ботевци днес разполагат със съвременни оборудвани лаборатории по природни науки и мултифункционална зала с 360-градусов изглед и 3D принтер и скенер, с които дори и малките ученици работят с лекота и интерес.

През 2023 година Иван Стоянов бе удостоен от Министерството на образованието и науката с най-високото отличие за принос в образованието – наградата „Св. Иван Рилски“. „Директорът на СУ „Христо Ботев“ в Карнобат Иван Стоянов има професионален усет към иновациите. Училището е на челни позиции като пример за промяна на образователната среда както на областно, така и на национално ниво. Иван Стоянов и неговият екип са лидери по представяне на STEM практики и вдъхновители на образователни трансформации, работейки с водещи образователни експерти и неправителствени организации в страната и чужбина“, се казва в сайта на министерството.

„Фондацията ни помогна да модернизираме училището си. Сега всички наши 800 ученици са по-мотивирани.“

Иван Стоянов
директор
СУ „Христо Ботев“ – Карнобат

УЧИЛИЩА НА БЪДЕЩЕТО

10 - ГОДИШНА ПРОГРАМА

2009 – 2018

Изградени центрове:

Училищната промяна изисква цялостен подход

„Училища на бъдещето“ е инициатива на Фондация „Америка за България“, която помага на 85 училища от цялата страна да преобразят образователната среда за по-добри резултати на учениците си.

Заедно с училищните екипи програмата създава модели на училища, които въплъщават силно училищно лидерство, съвременни педагогически подходи, мотивираща учебна среда и ангажиращи образователни технологии.

В „Училището на бъдещето“ по-мотивирани са както учениците, така и учителите, а младите са подготвени да посрещат житейски и академични предизвикателства.

ИСТОРИИ В СНИМКИ

„Фондацията ни помогна да повишим продуктивността на нашата ферма. Сега магазините ни предлагат качествено месо.“

Александра и Иван Стоянови, Евромес ООД

Александра и Иван са сред десетките български предприемачи и специалисти, обучавали се по програми на Фондация „Америка за България“ в областта на земеделието. Реализирани в сътрудничество с водещи американски организации и университети, програмите на Фондацията имат за цел да подпомогнат земеделските производители и предприятия в България да повишат своята производителност и ефективност чрез въвеждането на нови технологии и практики.

Вирниопашко, Кривоклюнчица и Богроногата – гревните птици говорят

В Античния свят птиците били на особена почит. В градините на видни граждани на Древен Филипопол свободно прехвърчали папагали и се разхождали токачки, фазани и зеленоглави патици, но само в дворовете на най-знатните напето пристъпвали пауни. Паунът символизира безсмъртието на душата и вероятно затова неговите изображения откриваме в Епископската базилика на Филипопол.

С всяка находка, която изниква изпод градовете ни, научаваме повече за Античността и за вкусовете и вярванията на гревните. В този смисъл Епископската базилика и нейните мозайки, датиращи от 4 – 6 век, са не само ценен артефакт, а непресъхващ извор на информация, който обещава да обогати представите ни за този свят. Базиликата е най-големият раннохристиянски храм, открит в България, и вероятно сред първите построени след легализирането на християнството в Римската империя през 313 година. След 17 века забвение Епископската базилика отново посреща посетители. Реставрацията ѝ продължава седем години и е резултат от публично-частното партньорство между Фондация „Америка за България“, Община Пловдив и Министерството на културата, както и на подкрепата на безброй доброволци.

Д-р Куин Лечителката от ромската махала във Велинград

Малцина от момичетата от ромската махала във Велинград завършват гимназия, а още по-малко продължават обучението си в университет. Рашка Гайтанова обаче още от малка знае, че иска различен живот за себе си. Мотивират я мечтата ѝ да стане лекар и да помага на другите. Родителите ѝ я подкрепят безрезервно, но оскъдният семеен бюджет не е достатъчен за допълнителните уроци по биология и химия, от които има нужда, за да се подготви за кандидатстудентските изпити. Рашка реализира своята мечта благодарение на подкрепата на Тръста за социална алтернатива, създаден от Фондация „Америка за България“ през 2012 година.

Като подпомага инициативи за ранна детска грижа, образователни програми за ученици и студенти, програми за заетост и предприемачество и проекти за подобряване на жилищните условия на уязвими групи, Тръстът за социална алтернатива работи за по-добро бъдеще за хората в икономически неравностойно положение.

„Както е казал Конфуций, ако работиш нещо, което обичаш, всъщност не работиш. Да даваш надежда на някого е нещо прекрасно, а мен ме прави щастлива да служа на хората“, споделя Рашка.

МУЗЕЙКО – малкият музей с големи мечти (и постижения!)

Името му може да произхожда от умалително, но „Музейко“ е гигант в STEM образованието в България. Вече седем години най-големият детски научен център в Източна Европа открехва необятния свят на науката за десетки хиляди деца и техните семейства.

В началото на 2023 г. Фондация „Америка за България“ гари „Музейко“ на децата на България. Като обществена институция под грижата на Столична община, той продължава да е любимият пътеводител на децата към научните открития и да насърчава STEM обучението в страната.

Какво си готов да направиш, за да се занимаваш с това, което обичаш?

Димитър Семков и Ивайло Дернев започват с малък бар, добавят крафт бира, организират събития, създават коуъркинг пространство и още какво ли не с една-единствена цел – в остатъка от деня да работят това, което истински обичат: независима журналистика. Отдавна играят тази игра на „Котка и Мишка“ и така успяват да плащат сметките на малката независима медия „Пог тепето“, превърнала се през годините в емблема на Пловдив.

Има ли нещо по-ценно за един млад професионалист от това да попадне на изключителен учител, който да му открие цял нов свят от възможности?

Години наред Фондация „Америка за България“ подкрепя неуморната работа на голямата българска оперна прима Райна Кабаиванска и Нов български университет за утвърждаването на нови български артисти на световните оперни сцени.

Провеждащият се от близо четвърт век международен майсторски клас на маестра Кабаиванска събира в София обещаващи певчески таланти от цял свят. Много български и чуждестранни изпълнители са шлифовали таланта си под грижите на маестрата и много шеметни певчески кариери са получили тласък в България. Маестра Кабаиванска щедро споделя своите талант и опит с младите гарования и популяризира славата на България като място, раждащо едни от най-запомнящите се оперни гласове.

Издание на Фондация „Америка за България“.

© 2023, Всички права запазени.

Дизайн/графично оформление: formschlag

Текст: Силвия Зарева, Нанси Шилър, Десислава Тальокова, Лора Крумова, Мария Йотова

Фотография: Добрин Кашавелов, Цанислав Генчев, Борис Бегъмов, Николай Ковачев, Джоду Хилтън, Светослав Цветанов, Петя Петкова

Коректор: Виолета Негева

Снимка предна корица: Ananya Anand, Creative Commons. Снимка задна корица: Антони Георгиев, мозайка от Епископската базилика на Филипопол в Пловдив

Фондация „Америка за България“ е независима, неправителствена и неполитическа американска благотворителна фондация, която работи в партньорство с български организации за укрепване на частния сектор и демократичните институции в страната.

Фондацията е плод на успеха на Българо-американския инвестиционен фонд (БАИФ), създаден през 1991 г. от Конгреса на САЩ с подкрепата на Американската агенция за международно развитие. За повече информация: www.us4bg.org

ЕПИСКОПСКАТА БАЗИЛИКА
НА ФИЛИПОПОЛ